

ENERJİ SEKTÖRÜ GENEL GÖRÜNÜM

Türkiye'yi 'petrol okyanusları ile çevrili bir ada' olarak tanımlamak mümkündür. Dünya petrollerinin % 65-75'i Türkiye'nin sınırlarının bitiminde başlar.Bu haliyle Ortadoğu dünyanın rakipsiz en büyük doğalgaz ve petrol rezervlerine sahiptir.Kuzeyde ise Rusya 2005 yılı verilerine göre dünyanın en büyük 2. petrol üreticisidir.

Doğalgaz konusunda da Rusya yıllardır Avrupa'nın en büyük tedarikçisidir. Doğu'da ise Hazar Havzası dünyanın en çok ümit veren petrol ve doğalgaz yataklarına sahiptir. Orta Asya ve Kafkasya bölgelerinin kanıtlanmış petrol rezervleri çeşitli hesaplara göre 15-40 milyar varil arasında değişmekte olduğu ve 70-150 milyar varillik ek bir rezervin de yakın bir zamanda ortaya çıkması beklenmektedir..Doğalgazda ise 6.7 ile 9.7 trilyon metre küplük bir rezervden bahsedilmekle beraber yine 8 trilyon metre küplük ek bir rezervden de bahsedilmektedir.

Bu değerler dikkate alındığında Kafkasya ve Orta Asya, dünya petrolünün % 1.5-4 kadarına, dünya gaz rezervlerinin ise % 6'sına sahiptir. Bazı kaynaklar, örneğin The Observer, sadece Azerbaycan, Türkmenistan ve Kazakistan'ın dünya petrolünün % 10'una sahip olduğunu tahmin etmektedir.

Türkiye gaz ve petrol deryasında yüzerken diğer yandan da akarsular, rüzgâr ve diğer kaynaklar açısından da oldukça şanslıdır. Türkiye'nin en ucuz enerji kaynağı olan hidroelektrik potansiyelini dahi yeterince kullanmadığı bilinmektedir. Yılın her mevsimi Türkiye'nin önemli bir kısmı güneş almakta ve çok sayıda bölge rüzgâr enerjisi için çok uygun bulunmaktadır.

Tüm bu elverişliliğe rağmen Türkiye'nin enerji sorunu hiçbir dönemde çözülememiş ve her dönemde elektrik kesintileri sıradan sayılmıştır.Yakın zamanda yaşanan Ukrayna Krizi ve ardından gelen İran doğalgaz krizi ile birlikte Türkiye'de bazı sanayi tesislerine düzenli olarak doğalgaz verilememiş ve Bursa, Ankara, Manisa ve İzmit'teki bu uygulama tüm Türkiye'de paniğe açmıştır.

Gazın kesilmesi birçok sanayi tesisinde işleri durdururken, son yıllarda elektrik üretiminde gaza dönüşmüş olması nedeniyle kesintinin ekonomi üzerindeki etkisi çok daha büyük olmuştur.Bazı sektörlerde bir saatlik kesinti iş bağlantılarının tamamen kopmasına ve pazar kaybedilmesine de yol açabilmektedir. Süt gibi bazı ürünlerde ise enerji kesilmesi üretimin durmasının dışında tamamen kaybedilmesine de neden olabilmektedir.

Doğalgaz

Türkiye 1990'lardaki anlaşma ve yatırımların da etkisiyle hızla doğalgaz enerjisine yönelmiştir. Sadece ısıtmada değil elektrik üretiminde de gaz, kömür santralleri ve hidroelektriğin yerini almaya başlamıştır. Türkiye yıllık toplam 180 milyar kilowat saat elektrik üretilmektedir. Doğalgazla çalışan termik santrallerin Türkiye elektrik üretimindeki payı % 50'ye yaklaşırken genel eğilim daha da artması yönündedir.

Doğalgaz'da Türkiye neredeyse tamamen dışarıya bağımlıdır. En önemli alım yapılan ülkeler Rusya ve İrandır. Türkiye'nin yıllık gaz alımı 31.5 milyar metreküptür. Bunun 19 milyar metreküpü Rusya'dan , 8 milyar metreküpü de İran'dan gelirken geri kalan kısım ise Cezayir ve Nijerya gibi ülkelerden deniz yoluyla temin edilmektedir.

Krizler..

Rusya, Ukrayna'nın kullandığı gazı 50 dolardan 230 dolara çıkaracağını açıklayınca, Ukrayna artışı kabul etmediğini belirtmiş ve toprakları üzerinden Avrupa ve Türkiye'ye geçen gazı kesmeye başlamıştı. Almanya, Fransa gibi ülkelerde dahi gaz kesintisi hissedilirken, krizin sona ermesi korkuları gidermemiş bununla birlikte Rusya'nın gazı bir tür siyasi silaha çevirmesi ihtimali ağırlık kazanınca AB ülkeleri de alternatif enerji kaynakları üzerinde yoğunlaşmaya başlamışlardı.

Krizin çözülmesi ile Ankara rahatlamışken ,bu kez de Sibiryaya soğukları ile birlikte iç talepte patlama yaşanmış ve rusyadan gelen gazda azalma meydana gelmiştir. Rusya Mavi Akım üzerinden gelen gazda artırımı giderek bu açığı kapattıysa da İran'ın da 'teknik arıza' gerekçesiyle gönderdiği gazda büyük oranda indirim gitmesi Türkiye'nin ihtiyacının altında gaz almasına yol açmıştı..Bu gelişme sonucunda BOTAŞ elektrik üretimi yapan bazı özel firmalara ve sanayi tesislerinde kesintiye gitmiş ve birçok tesiste üretim durmuştu. İran'dan kesintinin nedeni sorulduğunda 'Allah'ın işi işte' yanıtının alınması Türkiye'nin en stratejik alanda ne kadar güvenilir ortaklarının olduğunu göz önüne sermektedir.

Ayrıca Türkiye Rusya ve İran ile yaptığı antlaşmalarda belli bir rakamın altında gaz harcasa da ödemediği gazın parasını vermek zorundadır. Buna karşın Türkiye'ye gaz gönderimindeki kesintilerde karşı tarafa cezai müeyyideler son derece belirsizdir. Bu durumda gazı keyfi olarak kesebilecek olan Rusya ve İran bunun yaptırım ile karşılaşmayacaklardır. Bu da uluslararası kriz sırasında doğalgazın siyasi ve askeri bir silaha kolayca dönüşebileceğinin göstergesidir.

Aralık 2005-Ocak 2006 krizlerinden ders çıkaran AB ülkeleri Hazar gaz ve petroleri ile Kuzey Afrika üzerinde ciddiyetle durmaya başladılar. Rusya'ya karşı kendilerini yasal garantiler ile güçlendirmeye çalıştılar. Depolama kapasitelerini gözden geçirirken ,elektrik üretiminde gazın payını azaltma yönünde kararlar aldılar. En önemlisi tasarruf ve alternatifler üzerinde durdular.

AB ülkeleri yoğun bir şekilde alternatif kanallar ararken, buna karşın Türkiye'nin depolama konusunda ne kadar yetersiz olduğu hatta depolama imkanının olmadığı anlaşılmıştır. Bu gelişme neticesinde Şubat ayında Dünya Bankası ile depolamada kullanılmak üzere 325 milyon dolarlık bir kredi sağlanmıştır.

Ancak bu kaynağın depolamaya gidip gitmeyeceği şüphelidir. Çünkü petrolde kriz anlarında kullanılacak stokları oluşturmak için petrolden alınan ton başına 10 dolar ile toplanan 30 milyon doların Ulusal Stok Komisyonu tarafından bu amaçla kullanılmadığı ve Türkiye'nin şu anda petrol depolama imkânına sahip olmadığı, herhangi bir kriz anında bir günlük dahi petrolümüzün olmadığı bilinmektedir.

Yılda 30 milyon ton petrol tüketen Türkiye'nin 5 milyon ton petrol stoklaması gerekirken ,boru hatları ve rafinerilerde sadece 2 milyon ton stok tutabilmektedir. Irak hattının sağlıklı çalışması ve Bakü-Tiflis-Ceyhan'ın bitmesinin ilave kapasite oluşturacağı ifade edilse de gelişmiş ülkeler günlerce, hatta haftalarca yetecek stoklar tutmaktadır.

Bu stoklama işlemini yalnızca yasa ve düzenlemeler ile değil, Uluslararası Enerji Ajansı ve AB'de üyelerinden olağanüstü durumlar için aynı miktarda petrolü stoklamalarını istemektedir.

Doğalgaz krizinin Türkiye’de bıraktığı en önemli etki nükleer enerji alternatifinin tekrar ve daha güçlü olarak gündeme gelmesi olmuştur. Mavi Akım Projesi üzerinde tartışmalar yapılırken elektrik kesintilerinin başlaması ve Enerji Bakanlığı’nın Türkiye’nin büyük bir enerji krizi içinde olduğunu söylemesi, ardından ihalelere çıkılacağına bildirilmesi, Yerli ve yabancı şirketlerin iştahını kabartmıştır.

İran ve Rusya’nın Türkiye gaz ihtiyacındaki payları % 90’ı bulmaktadır. Bu da Türkiye’nin enerji ihtiyacında ne kadar riskli bir durumda olduğunu açık göstergesidir. Mevcut tablonun kırılmasında acilen diğer gaz sağlayıcılar ile bağlantılar kurması gerekmektedir. Bunun için 3 bölge bulunmaktadır: Hazar havzası (Orta Asya ve Kafkasya), Ortadoğu ve Kuzey Afrika.

Hazar Havzası’nda Azeri, Kazak ve Türkmen gazlarının Türkiye’ye yönlendirilmesi dengeleyici bir unsur olarak hayati bir öneme sahiptir. Zaten şu anda da Rusya ve İran ,Türkmen gazını alarak Türkiye’ye fiyat arttırıp satmaktadırlar. Her üç kaynağı da BTC’ye paralel Güney Kafkasya Doğalgaz Hattı (SCP) üzerinden Türkiye’ye taşımak bir yandan enerji kaynaklarını çeşitlendirilmesine diğer yandan da İran ve Rusya karşısında elimizi güçlendirecektir. Afrika ve özellikle Kuzey Afrika’dan ise deniz taşımacılığıyla veya boru hatlarıyla gaz taşımak mümkündür.

Petrol

Türkiye’nin petrole olan bağımlılığı çok ciddi düzeydedir ve petrol fiyatlarındaki artış ekonomimizi tehdit etmektedir. Fiyatlardaki artış böyle sürdüğü takdirde cari açığının iki katına çıkabileceği hesaplanmaktadır.

Türkiye 2005’de 23.5 (172.25 milyon varil) milyon ton ham petrol ithal ederken bunun yaklaşık 7 milyon tonu İran’dan gelmiştir. Aynen doğalgaz’da olduğu gibi Petrolde de dışa bağımlılık % 100’e yakın bir düzeydedir. Uluslararası petrol üretim sahalarındaki ve çevremizdeki gerilim nedeniyle petrolde fiyat istikrarı bulunmamakta Bu da ekonomi üzerinde ani değişikliklere neden olmaktadır. Türkiye’nin kaçak petrol kullanım ,Stratejik depolama ve diğer altyapı eksiklikleri kabul edilmez sınırlar içerisinde.

Nükleer Enerji

Son dönemdeki doğalgaz krizi ve petrol fiyatlarındaki artış nükleer enerjiye geri dönüşü hızlandırmıştır. Sadece Türkiye’de değil, İngiltere ve Fransa gibi Batı Avrupa ülkelerinde de bu yönde bir canlanma görülmektedir. Hindistan, Çin vb. ülkeler de mevcut durumlarını güçlendirme çalışmalarına ağırlık vermeye ve yeni yatırımlar planlamaya başlamışlardır. Dünyada şu anda 32 ülkede faal en az 454 nükleer güç santrali bulunurken yapım aşamasında da 30 tane mevcuttur. En az 100 tane de planlama aşamasında bulunmaktadır.

Mevcut tabloda Türkiye’nin hızla nükleer enerjiye yönelmesi gerekmektedir. Çünkü diğer alanlarda ne kadar tasarruf sağlanırsa sağlansın Türkiye’nin hızlı büyüyen ekonomisinin enerji açığını kapatmak ve dışa bağımlılığı kabul edilebilir bir düzeye çekebilmek için nükleer enerji gerekmektedir. Şu ana kadar iki ihaleyi iptal eden Türkiye’nin en az 5 nükleer santral yapacağı belirtilmektedir. Her santral 3 milyar dolara mal olurken ,maliyetin ve risklerin yüksekliği nedeniyle bu tür çalışmalar genellikle devlet eliyle yapılmaktadır. Türkiye’nin nükleer enerji planları şimdiden Fransız, Kanadalı, Alman ve Amerikan firmaların ilgisini çekmiş ve ihale için rekabet süreci başlamıştır.

Yenilenebilir Kaynaklar

Türkiye'nin ciddi bir şekilde ihmal ettiği enerji yatırım alanlarının başında yenilenebilir kaynaklar olan Rüzgâr ve güneş enerjisi yatırımları gelmektedir.

Örneğin **rüzgâr enerjisinde** ülkemiz, Yunanistan'ın 28'de biri kadarlık bir güç durumuna dahi ulaşamamıştır. Yunanistan'ın 2005 yılı sonu itibariyle 573 MW güçlü tesislerine karşılık Türkiye'nin rüzgâr enerjisi üretimi 20 MW düzeyindedir. Lüksemburg gibi Türkiye'de bir mahalle kadar dahi büyüklüğü olmayan AB ülkelerinde ise üretim Türkiye'nin kapasitesinin 1,5 katına ulaşmaktadır.

Uzmanlara göre eğer yeterli yatırım yapılabilirse Türkiye rüzgâr enerjisinde en az 10.000 MW'lık bir güce kısa zamanda ulaşabilecek potansiyele sahiptir. Özel sektörün önündeki bürokratik ve yasal engellerin kalkmasıyla birlikte Türkiye'de rüzgâr enerjisinin 3 yıl gibi kısa bir dönemde 350-500 MW düzeylerine ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye ve AB Ülkelerinde Rüzgâr Enerjisi Kullanımı.

Kurulu Güç – MW, 2006

Almanya	18.428	İspanya	10.027	Danimarka	3.122
İtalya	1.717 -	İngiltere	1.353	Hollanda	1.219
Portekiz	1.022	Avusturya	819	Fransa	757
Yunanistan	573	İsveç	500	Belçika	167
Lüksemburg	35	Türkiye	20	Litvanya	7
Slovakya	5	Hırvatistan	6		

Güneş enerjisinden yararlanmada ise ülkemiz rüzgâra göre biraz daha iyi durumdadır. Örneğin 1000 eve düşen güneş enerjisi kullanan hane sayısı itibariyle Türkiye dünyanın ilk 10 ülkesi arasındadır.

İsrail	740	Kıbrıs R.K.	620	Yunanistan	260
Avusturya	260	Türkiye	140	Japonya	100
Avustralya	70	Almanya	70	Danimarka	60
Çin	50				

Yukarıdaki verilerden de görüldüğü gibi Türkiye'ye iklim olarak en çok benzeyen İsrail ve Kıbrıs Rum Kesimi'ndeki oranlar Türkiye'nin oldukça üstündedir. Güneş alımı açısından Türkiye Avusturya'dan daha iyi bir konumda olmasına rağmen Avusturya'nın bile neredeyse yarısı oranında bir kullanıma sahiptir.

Rüzgâr enerjisi ile kıyaslandığında güneş enerjisinde durumun daha olumlu ve ümit verici olmasının sebebi yatırımların neredeyse tamamen özel sektör tarafından yapılıyor olmasıdır. Bu da enerji yatırımlarında diğer alanlarda da örnek olabilecek bir başarıdır.

Jeotermal; Uzmanlara göre ilk etapta aylık 40-50 YTL harcanarak bir milyon evi jeotermal enerji ile ısıtmak mümkündür. Bunun ekonomiye ilk etaptaki katkısı ise yıllık 2 milyar doları bulabileceği hesaplanmaktadır.

Jeotermal Enerji kaynaklarını Araştırma ve Değerlendirme Vakfı'na göre jeotermal enerji potansiyeli açısından Türkiye Avrupa'da 1., dünyada ise 7. sırada yer almaktadır. MTA'nın hesaplamalarına göre bu potansiyel 30 milyar metreküp doğalgazın vereceği 31.500 MW'lık bir enerjiye denk düşmektedir.

Uzmanlar tarafından Potansiyel tam olarak kullanıldığı takdirde 5 milyon kadar evi bu şekilde ısıtmak mümkün olduğunu belirtilmektedir. Halen Türkiye'de 100.000 kadar konut jeotermal enerji ile ısınmaktadır.

Jeotermal enerji Çevreci olmasının yanında hem dışa bağımlılık oluşturmamakta hem de enerji çeşitliliği sayesinde enerji güvenliğine de katkı sağlamaktadır.

Sular. Tahminlere göre Türkiye su imkânının da sadece 1/3'ü kullanılmaktadır. Dolayısıyla % 65-70 oranında bir miktar boşa akmaktadır. Hükümetin son zamanlarda en fazla ağırlık verdiği konuların başında HES projeleri gelmekte ve özel sektörün bu konuda yoğunlaşması istenmektedir. Bu doğrultuda 2006 başı itibarıyla DSİ'ye hidroelektrik santrali (HES) kurmak için proje verenlerin sayısı 652'yi bulmuştur.

AB'nin en son aldığı kararlara göre 2010 yılına kadar AB ülkeleri yenilenebilir enerjiyi en az % 12 seviyesine çıkarmayı hedeflemektedirler. AB söz konusu %12'lik hedefi aday ülkelerin de tutturmasını istemektedir.

TÜRKİYE'DE ELEKTRİK SEKTÖRÜ

Elektrik üretimi

Hükümetlere Monopol davranma gücü sağlayan elektrik sektöründe kamunun elinde elektrik üretim, iletim ve dağıtım şirketleri bulunmakta ve üretimden son kullanıcıya kadar kontrolü hükümetler sağlamaktadır. Devlet ayrıca doğalgaz ithalatını ve satış fiyatlarını kontrol ederek, doğalgaz ile elektrik üretimi yapan şirketlerin üretim maliyetleri üzerinde de söz sahibidir.

Elektrik fiyatları bugün sektörde kamu şirketi olan TEDAŞ tarafından belirlenirken, BOTAŞ ise doğal gaz fiyatlarını ve ithalatını kontrol etmektedir. Dolayısıyla sektördeki tüm şirketlerin hem satış gelirleri hem de maliyetlerinin devletin kontrolü altında olduğunu göstermektedir.

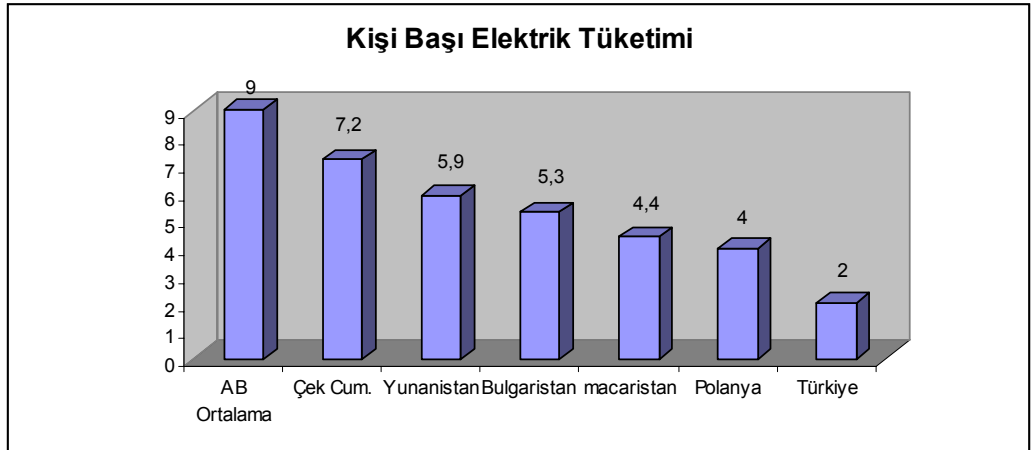
Sektörün bugün itibariyle elektrik üretim kapasitesi 38,984 MW seviyesinde bulunurken, bunun %48.2'si Türkiye Elektrik Üretim A.Ş.'ye ait bulunmaktadır. Yapı İşlet santralleri toplam kapasitenin %15.7'sini oluşturmakta, özelleştirme kapsamındaki santraller ise %4.3 seviyesinde bulunmaktadır.

ELEKTRİK SEKTÖRÜ KAMU KURULUŞLARI

TEDAŞ	Elektrik Dağıtım
BOTAŞ	Doğalgaz Faaliyetleri
TEİAŞ	Elektrik İletim
TETAŞ	Elektrik Toptan satış
EÜAŞ	Elektrik üretim

2005 yılı toplam elektrik üretimi, 2004 yılına göre %8.3'lük bir artış ile 161.983GWh seviyelerine ulaşmıştır. Üretimin büyük bir kısmı termik santrallerden bilhassa doğalgaz ile çalışan santrallerden olurken, yenilenebilir enerji kaynaklarından rüzgarın payı %1'in altında kalmıştır. **2005 verilerine göre, toplam üretimin %44'ü doğalgaz, %24'ü hidrolik, %27'si kömür ve kalanı da fuel oil, nafta, rüzgar gibi diğer kaynaklardan sağlanmıştır.**

1995-2004 yılları arasında Türkiye'de 2 büyük ekonomik kriz yaşanmış olmasına rağmen, elektrik tüketimi yıllık %6 bileşik büyüme ile 67 bin GWh'dan 118bin GWh'ya yükselmiştir. Bu duruma rağmen kişi başı elektrik tüketimi rakamları hala gelişmiş ülkelerin altında kalmaktadır. Ekonomideki iyileşmenin devam etmesiyle birlikte; kişi başı elektrik tüketiminde de artış yaşanması beklenmektedir.

KURULUŞLAR	Toplam	
	MW	Pay
Elektrik Üretim A.Ş	18801	48,2
Yap işlet Santralleri	6102	15,7
Otoprodüktör Santralleri	4061	10,4
Yap işlet devret santralleri	2449	6,3
Serbest Üretim Şirketleri Santralleri	2365	6,1
EÜAŞ'a bağlı Ortaklık Santralleri	2154	5,5
Özelleştirme Kapsamındaki Santraller	1680	4,3
İşletme Hakkı Devir Santralleri	650	1,7
Mobil Santraller	722	1,7
	38984	100

Elektrik tüketiminin kullanıcı dağılımı ise ; hanedışı tüketiciler olan sanayi ve ticarethanelerde kullanımının yüksek olduğunu görmekteyiz. Elektrik talebi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki göz önüne alınınca; gelecekte ekonomik büyüme ile birlikte elektrik tüketiminin önümüzdeki 10 sene boyunca istikrarlı bir şekilde artması beklenmektedir. TEİAŞ tarafından hazırlanan kapasite projeksiyonları çalışmasındaki talep senaryolarının ortalamasının alınması durumunda, 2005-2020 dönemi arasında Türkiye elektrik tüketiminin yıllık %7.2 bileşik büyüme gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Talepde bu büyümenin gerçekleşmesi durumunda mevcut kurulu güç yeterli yeterli olmayacaktır. TEİAŞ yetkililerinin tahminine göre, herhangi bir elektrik kesintisi yaşanmaması için Türkiye'de sektöre ortalama yıllık 4.5 milyar dolarlık yatırım yapılması gerekmektedir.

Hükümetin enerji arzında yaşanabilecek sorunlara karşı düşünmüş olduğu diğer çözüm yolu da nükleer enerjidir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'nın açıklamalarına göre toplam kurulu gücü 5,000MW olacak şekilde Hükümet'in 3 adet nükleer reaktör kurmak istediği bilinmektedir. Nükleer enerji konusunda; yatırımların devlet/özel sektör tarafından gerçekleştirileceği ve santrallerin nereye inşa edileceği konusundaki görüşmeler halen sürmektedir.

Sektörün Gelişimi

Elektrik sektörünün serbestleşmesi cumhuriyetin ilk kuruluş yıllarına kadar gitmektedir. Özal Hükümetleriyle 80 sonrasında özel sektöre kendi kullanımı için elektrik üretim ve fazlasını da devlete satma hakkı verilmiştir.

2000'li yılların başında hükümetler, o zamanki tahmin senaryolarına göre çok kısa zamanda gerçekleşmesi beklenen elektrik arz sıkıntılarını engellemek amacıyla, devlet destekli Yap İşlet Devret, Yap İşlet ve İşletme Hakkı Devri gibi bir çok özel sektör yatırım projesini desteklemişlerdir. Bunlara ilaveten özel sektör üreticileriyle "maliyet + belirli kar" şeklinde satın alma garantisi içeren anlaşmalar da imzalanmıştır.

2001 yılında meclisten elektrik üretimi ve dağıtımında serbest bir sektörün kurulabilmesini amaçlayan "Elektrik Piyasası Kanunu" geçmiştir. Elektrik Piyasası Düzenleme Kurulu oluşturulmuş, bu kurula doğalgaz, petrol ve LPG sektörlerinin de gözetilmesi görevleri devr olduktan sonra kurulun adı Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu olarak değiştirilmiştir. Yasa gereği tüm elektrik üretim şirketlerinin EPDK'dan lisans alması zorunlu kılınmıştır.

İlk olarak serbest ve serbest olmayan tüketici tanımları yapılmış ve buna göre yıllık 7.8GWh'den fazla elektrik tüketimi olan müşteriler serbest tüketici olarak tanımlanmıştır. Serbest tüketicilerin elektriklerini istedikleri üreticiden alabilmeleri olanağı sağlanmış, serbest olmayan tüketicilerin ise sadece TEDAŞ'tan almalarına karar verilmiştir. 2006 yılı başında serbest tüketici limiti 6.0GWh'ya düşürülerek özel sektörün satış yapabileceği müşteri adedi arttırılmıştır.

Hükümetin hazırladığı Strateji belgesine göre önce elektrik dağıtım bölgelerinin özelleştirilmesine başlanması ,daha sonra devletin elindeki elektrik üretim tesislerinin satışı söz konusudur. Geçiş döneminde bütün dağıtım bölgelerinde tek bir ulusal tarife uygulanacak , zaman içinde serbest tüketici limitleri indirilecektir. Son olarak 2012 sonrasında bütün tüketiciler serbest tüketici olarak sınıflandırılacak ve piyasadaki istediği dağıtım şirketinden elektrik almak konusunda serbest kılınacaktır

Tarifeler

Türkiye'de elektrik dağıtımının büyük bir kısmı TEDAŞ tarafından yapılmaktadır. TEDAŞ satış fiyatlarını, sanayi, konut ve ticari mekanlar gibi değişik kullanıcılar için aylık olarak belirlemektedir. Serbest tüketicilerin TEDAŞ'tan da elektrik almaları mümkün olduğundan, özel elektrik üretim şirketleri müşteri çekebilmek ve pazar payı alabilmek için, TEDAŞ tarifeleri üzerinden iskonto uygulamaktadırlar.

Dağıtım

Özelleştirme takvimin ilk maddesi, kayıp kaçak oranlarının azaltılması ve alt yapıya yatırım yapılmasını amaçlayan elektrik dağıtım bölgeleri ihaleleridir. Kamu elektrik dağıtım şirketi olan TEDAŞ öncelikle 21 bölgeye bölünmüş, 1 bölgenin dağıtım hakları daha önce bir özel şirkete verildiğinden kalan 20 bölge için ayrı ayrı ihaleler açılmıştır.

İhaleyi kazanan şirketler, ilgili dağıtım bölgesini 49 yıl boyunca işletilmesi hakkını devralmaktadır. 2010 yılına kadar bir geçiş dönemi belirlenmiş ve bu dönem içerisinde bütün dağıtım bölgelerinde ulusal tek tarife uygulanmasına karar verilmiştir. Geçiş dönemi sonrasında ise elektrik fiyatlarının her bir bölgede serbest piyasa koşullarına göre belirlenmesine karar verilmiştir. Bölgelerdeki kayıp kaçak oranlarında farklılıklar bulunduğu için geçiş dönemi boyunca bölgeler arası çapraz sübvansiyon uygulaması yapılacaktır.

Üretim

Kamu elektrik üretim şirketi EÜAŞ'a ait bazı santrallerin portföylere ayrılarak özelleştirilmesi amaçlanmaktadır. Üretim tesislerinin özelleştirilmesine dağıtım özelleştirmeleri tamamlandıktan sonra başlanacaktır. Portföylerin içerikleri tam olarak açıklanmamış fakat EÜAŞ'ın Atatürk, Keban gibi bazı stratejik santralleri elinde tutacağı, geri kalanların ise 6 portföye ayrılarak özelleştirileceği beklenmektedir. İlk özelleştirme programına göre kamuya ait yaklaşık 12,000MW kurulu güce sahip santrallerin satışı söz konusudur.

Özelleştirilecek santrallerin yakıt tiplerine bakıldığı zaman ağırlığın kömür ve doğalgazda olduğu görülmektedir. Pay olarak ; %35 Kömür, %25 HES, %30 doğalgaz ve %7 diğerdir.

TÜRKİYE KURULU GÜÇ - BRÜT ÜRETİM - ARZ - NET TÜKETİMİNİN YILLAR İTİBARIYLA GELİŞİMİ							KİŞİ BAŞINA				
YILLAR	NÜFUS ⁽¹⁾ (x1000)	KURULU GÜÇ (MW)	BRÜT ÜRETİM (GWh)	BRÜT ARZ ⁽²⁾ (GWh)	BRÜT TALEP ⁽³⁾ (GWh)	NET TÜKETİM ⁽⁴⁾ (GWh)	KURULU GÜÇ (Watt)	BRÜT ÜRETİM (kWh)	BRÜT ARZ (kWh)	BRÜT TALEP (kWh)	NET TÜKETİM (kWh)
1991	57064	17209,1	60219,1	56844,1	60499,3	49282,9	302	1055	996	1060	864
1992	57931	18716,1	67342,2	62979,5	67216,8	53984,7	323	1162	1087	1160	932
1993	58812	20337,6	73807,5	69488,6	73431,7	59237,0	346	1255	1182	1249	1007
1994	59706	20859,8	78321,7	73243,9	77783,0	61400,9	349	1312	1227	1270	1028
1995	60614	20954,3	86247,4	81162,7	85551,5	67393,9	346	1423	1339	1411	1112
1996	61536	21249,4	94861,7	90011,4	94788,6	74156,6	345	1542	1463	1540	1205
1997	62866	21891,9	103295,8	100466,9	105517,1	81885,0	348	1643	1598	1678	1303
1998	63451	23354,0	111022,4	108499,5	114022,7	87704,6	368	1750	1710	1797	1382
1999	64385	26119,3	116439,9	112746,9	118484,9	91201,9	406	1808	1751	1840	1417
2000	67845	27264,1	124921,6	122051,6	128275,6	98295,7	402	1841	1799	1891	1449
2001	68529	28332,4	122724,7	120398,7	126871,3	97070,0	413	1791	1757	1851	1416
2002	69626	31845,8	129399,5	126879,9	132552,6	102948,0	457	1858	1822	1904	1479
2003	70712	35587,0	140580,5	135818,7	141150,9	111766,0	503	1988	1921	1996	1581
2004	71789	36824,0	150698,3	144384,9	150017,5	121141,9	513	2099	2011	2090	1687

1) 0 ve 5 ile biten yıllar Genel Nüfus Sayımı sonuçları, diğer yıllar Devlet İstatistik

Enstitüsü'nün (DİE) yıllortası tahminleridir.1997 yılı ise Kasım 1997 nüfus tespit sonucudur

2)Arz(Yurtiçi)=Brüt tüketim=Net Üretim+İthalat-İhracat

3)Brüt Talep=Elektrik Gereksinmesi=Görünen Tüketim=Brüt Üretim+İthalat-İhracat

4)Net Tüketim=Arz-Şebeke Kaybı

Elektrik enerjisi talebindeki artışa rağmen, Türkiye'de kişi başına düşen elektrik enerjisi tüketim miktarı gelişmiş ülkelere göre daha düşük seviyelerdedir. Türkiye, 2000 yılı itibarıyla net 1,564 kWh'lik kişi başı elektrik tüketim miktarı ile ortalama 8,089 kWh'lik kişi başı elektrik tüketim miktarına sahip OECD ülkelerinin ve 6,547 kWh'lik Avrupa Birliği ortalamasının altında bulunmaktadır.

Talep Senaryoları

2005 – 2014 dönemini kapsayan Üretim Kapasite Projeksiyon çalışmasında ETKB (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı) tarafından yürütülen talep tahmin çalışması sonuçları kullanılmıştır. Tahminlerin gerçekleşme oranları, ilk olarak kalkınma hızının gerçekleşme oranı ile yakın ilişkilidir. ETKB-APKK tarafından 2004 yılında yapılan talep tahminleri çeşitli senaryolara ve duyarlılık analizlerine göre yapılmıştır.

Bu talep projeksiyonlarından ikisi; DPT tarafından tarım, maden, imalat, enerji, inşaat, ulaştırma ve diğer hizmetler sektörlerinin her birisi için 2020 yılına kadar GSYİH'ya sağladıkları katkı ve dolayısıyla bunların toplamından oluşan GSYİH miktarı verilerinin kullanılmasıyla hesaplanan **Senaryo 1** ve GSYİH'nın alt bileşeni olan imalat sanayi alt sektörlerindeki değişimlere duyarlılığını göstermek için hazırlanan **Senaryo 2** dikkate alınarak Üretim Kapasite Projeksiyonu çalışması yapılmıştır.

TALEP TAHMİNİ (SENARYO 1)

YIL	PUANT TALEP		ENERJİ TALEBİ	
	MW	Artış (%)	GWh	Artış (%)
2005	25,000	-	159,650	-
2006	28,269	13.1	176,401	10.5
2007	30,561	8.1	190,700	8.1
2008	33,077	8.2	206,400	8.2
2009	35,817	8.3	223,500	8.3
2010	38,785	8.3	242,021	8.3
2011	41,965	8.2	262,000	8.3
2012	45,409	8.2	283,501	8.2
2013	49,029	8.0	306,100	8
2014	52,905	7.9	330,301	7.9

Kaynak : EPDK

TALEP TAHMİNİ (SENARYO 2)

YIL	PUANT TALEP		ENERJİ TALEBİ	
	MW	Artış	GWh	Artış
2005	25,000	-	159,650	-
2006	27,555	10.2	169,517	6.2
2007	29,299	6.3	180,248	6.3
2008	31,157	6.3	191,677	6.3
2009	33,132	6.3	203,827	6.3
2010	35,232	6.3	216,747	6.3
2011	37,521	6.5	230,399	6.3
2012	39,891	6.3	244,951	6.3
2013	42,407	6.3	260,401	6.3
2014	45,077	6.3	276,799	6.3

Kaynak : EPDK

2005-2014 döneminde elektrik enerjisi talebinde yıllık ortalama artış Senaryo 1'e göre %8.4, Senaryo 2'ye göre %6.3'tür. Son on yılda kurulu üretim kapasitesinin ikiye katlanmasına sebep olan Türkiye'nin elektrik talebindeki hızlı büyümenin öngörülebilir gelecekte de devam etmesi beklenmektedir.

Bu durum 2010 yılı itibarıyla 65,000 MW'a ulaşacak bir toplam kurulu üretim kapasitesinin oluşturulmasına yol açacaktır. Elektrik enerjisi talebinin 2010 yılında 242.0 Milyar kWh, 2015 yılında 356.2 Milyar kWh, 2020 yılında 499.5 Milyar kWh olacağı öngörülmektedir.

Elektrik enerjisi sektörünün Avrupa Birliği müktesabatına uyum hedefi çerçevesinde serbestleştirilmesine devam edilmektedir. Kamu mülkiyetindeki elektrik işletmelerinin yeniden yapılandırılmasıyla elektrik enerjisi üretim ve dağıtım varlıklarının özelleştirilmesi gerçekleştirilecektir.

Serbestleşmiş bir piyasada perakende satış lisansı sahibi dağıtım şirketlerinin üretim faaliyeti gösteren ve gösterecek yatırımcılara güven verecek bir yapıda olması gerektiğinden özelleştirmelere dağıtım sektöründen başlanacaktır. Elektrik enerjisi üretiminde rekabetçi bir yapı oluşturulmasının ardından , üretim varlıkları uygun bir şekilde gruplandırılarak özelleştirilecektir.

Türkiye, elektrik dağıtım özelleştirmeleri için 21 bölgeye ayrılırken, Kayseri bölgesinin özel firmada olması nedeniyle, 20 bölgenin elektrik dağıtım işi özelleştirilecektir. Türkiye'nin enerjide izleyeceği yol haritasını ortaya koyan, Enerji Strateji Belgesi gereği, bu bölgelerin 2005 yılı Mart ayında özelleştirilmesine başlanması gerekiyordu. ancak, gerekli yasal altyapının gerçekleştirilmemiş olması nedeniyle ihaleler açılmamıştı.

Bu özelleştirmelerin, İstanbul'dan başlanacağı belirtilmektedir. Cazibesi yüksek bölgeler olması nedeniyle, İstanbul'un ardından Ankara, İzmir ve Trakya bölgelerinde ihaleye çıkılması beklenmektedir. Türkiye'nin elektrik sisteminin AB elektrik sistemi ile entegrasyonunu sağlayacak proje kapsamında teknik çalışmalarda sürmekte ve Proje için AB fonlarından 1,337 bin Euro kaynak sağlanmıştır.

EPDK ELEKTRİK DAĞITIM BÖLGELERİNİ YENİDEN BELİRLEDİ

1- Dicle	Diyarbakır, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Batman, Şırnak	11- Gediz	İzmir, Manisa
2- Vangözü	Bitlis, Hakkari, Muş, Van	12- Uludağ	Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Yalova
3- Aras	Ağrı, Erzurum, Erzurum, Kars, Bayburt, Ardahan, Iğdır	13- Trakya	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ
4- Çoruh	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize, Trabzon	14- AYEDAŞ	İstanbul ili Anadolu Yakası
5- Fırat	Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli	15- Sakarya	Sakarya, Kocaeli, Bolu, Düzce
6- Çamlıbel	Sivas, Tokat, Yozgat	16- Osmangazi	Afyon, Bilecik, Eskişehir, Kütahya, Usak
7- Toroslar	Adana, Mersin, Osmaniye, Hatay, Gaziantep, Kilis	17- Boğaziçi	İstanbul'un Avrupa yakası
8- Meram	Konya, Kırşehir, Nevşehir, Aksaray, Karaman, Niğde	18- Erciyes	Kayseri
9- Başkent	Ankara, Kırıkkale, Çankırı, Kastamonu, Bartın, Zonguldak, Karabük	19- Menderes	Aydın, Denizli, Muğla
10- Akdeniz	Antalya, Burdur, Isparta	20- Göksu	Adıyaman, Kahramanmaraş
		21- Yeşilirmak	Amasya, Çorum, Ordu, Samsun, Sinop

*Referans gazetesinden alınmıştır.

Yıl sonuna kadar İstanbul'un Avrupa yakası (Bedaş) ve Anadolu yakası (Ayedaş) ile Sakarya, Başkent, Meram ve Dicle dağıtım bölgelerinden en az ikisini özelleştirme hedeflenmektedir. İspanya, İtalya, Rusya, Avusturya ve ABD gibi ülkelerin bu ihalelerle ilgilendiği biliniyor. Alman E.ON, RWE ve Siemens, İspanyol Iberdrola ve Endesa, İtalyan Enel ve Amerikalı AES de ihaleleri yakından takip ediyor.

Türkiye'den de Koç, Sabancı, Zorlu, Çalık, Park Holding, Doguş, Anadolu, Dogan, Ak Enerji ve Kayseri Elektrik dağıtım ihaleleriyle ilgileniyor. Özellikle İstanbul'un Avrupa yakası için 5 milyar dolar ve üzeri rakamlar telaffuz edilirken dağıtım ihalelerinden toplam 10 milyar doları aşkın gelir beklenmektedir..

İMKB’de işlem gören holdinglerin tahmini ilgilendikleri bölgeler ise; Dogan Grubunun Tüm bölgeler, Alarko Grubu; Başkent,Sakarya,Ayedaş,Trakya ve Bogaziçi, Enka; Sakarya,Ayedaş, Bogaziçi, Sabancı Grubu; Başkent,Sakarya,Gediz, Uludağ,Ayedaş,Osamangazi,Menderes, Trakya ve Bogaziçidir.

Petrol ürünleri dağıtım sektöründe Türkp petrol markasıyla faaliyet gösteren Turcas Petrol, İspanyol enerji şirketi Iberdrola ile elektrik dağıtım özelleştirmelerine birlikte katılmak için anlaşma imzalamaya karar vermiştir.

Anlaşma uyarınca faaliyet göstermek üzere Turcas ve/veya Aksoy Holding, Iberdrola ve tarafların iştiraklerinden oluşacak bir anonim şirket kurulacak. Turcas ve iştiraklerinin şirket sermayesindeki pay oranı % 30, Iberdrola ve iştiraklerinin pay oranı ise % 70 olacaktır.

Abone sayısı 27 milyonu aşan Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ’nin (Tedaş) tüketime sunduğu toplam elektrik miktarı geçen yıl 149,3 milyar kilovatsaati (kWh) bulmuştur. Abonelerin 295 bini sanayi, 22 milyonu mesken, 3,2 milyonu da ticarethanelerden oluşmaktadır.

Sanayi abonelerinin yıllık tüketimi 23 milyar kWh iken, evlerde tüketilen rakam 24 milyar kWh ile sanayideki tüketimi geride bırakmıştır. Lambaları gece-gündüz yanan ticarethanelerin yaktığı elektrik miktarı ise 12 milyar kWh’dir.

Tüketim ve abone potansiyeli bakımından İstanbul, ihaleye ilk çıkılacak yerler arasında öne çıkmaktadır.Şehrin sadece Avrupa yakasında 3,5 milyonu aşkın abone bulunmakta ve %15’e yaklaşan kayıp-kaçak oranına rağmen tahsilat yıllık 2,3 milyar YTL’yi geçmektedir.

Uluslararası Finans Kuruluşu'nun (IIF) raporuna göre elektrik dağıtım ihalelerinden bu yıl 3.5 ile 5 milyar dolar arasında bir gelir beklendiği açıklanmıştır. Özelleştirmelerle birlikte yaşanacak en iyi gelişme kayıp kaçak oranında yaşanacak azalma olarak gösterilmektedir.Çünkü kısa bir zaman içerisinde kayıp kaçak oranının % 17'den % 12'ye gerilemesi beklenmektedir.

Önümüzdeki 5 yıl için devletin özel şirketlere ödeyeceği elektrik ücretlerinin sabit kalacağı düşünülürse ihaleleri alan firmalar mecburen iletim hatlarına yatırım yapacaklardır.. Çünkü kayıp kaçak oranı azaldıkça firmaların gelirleri de buna paralel olarak artacaktır.Daha önce 21 bölgenin kayıp kaçak oranlarına göre elektriğe ödeyecekleri birim fiyatın değişik olması gündeme gelmiş ve tartışma yaratmıştı.Bu düzenlemeye göre kayıp kaçak oranı yüksek olan bölgelerde elektrik fiyatını da yükseltmek gibi adaletsiz bir uygulama söz konusuydu. Devlet bu bölgelerde sübvansiyon uygulama kararı almıştı. Ancak bu uygulamanın da devlete getireceği yükün yıllık 780 trilyonu bulduğu ortaya çıkınca uygulama 5 yıl ertelenmiştir.

Sanayileşmiş batı illerine yönelik yerli ve yabancı şirketler büyük bir ilgi gösterirken, kaçak elektrik kullanımı nedeniyle Doğu ve Güneydoğu illerine yönelik ilginin son derece düşük olduğu görülmektedir. Kayıp kaçak oranının en yüksek olduğu Diyarbakır, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Batman ve Şırnak'tan oluşan iller birinci elektrik dağıtım bölgesinde yer almaktadır. Bu illere verilen elektriğin % 62.6'sı kaçak olarak kullanılmaktadır. Kaçak kullanım nedeniyle tüketicilerin hiçbir tasarruf tedbirine uymadan elektrik tükettiği bu illerde kişi başına elektrik tüketimi de 4.32 mwh'dır.

Bu oran İstanbul, Kocaeli gibi sanayinin yoğun olduğu illerden bile %30 daha fazladır. Kayıp kaçak oranının yüksek olduğu bir diğer bölge ise Bitlis, Hakkari, Muş ve Van'ı kapsayan ikinci dağıtım bölgesidir. Bu bölgede kullanılan elektriğin % 61.2'si kaçaktır. Kayıp kaçak oranında üçüncü sırada yer alan Ağrı, Erzincan, Erzurum, Kars, Bayburt, Ardahan ve Iğdır illerinden oluşan üçüncü bölgedeki kaçak elektrik kullanımı da % 33.5 seviyesindedir.

Vergi kolaylığı...

TEDAŞ'a bağlı elektrik dağıtım şirketlerinin, üretim tesisi veya şirketlerinin özelleştirmeye hazırlanmaları amacıyla yapılan devir, birleşme, bölünme, kısmi bölünme işlemleri, kurumlar vergisi ve KDV'den müstesna tutulacaktır.

Elektrik dağıtım şirketleri ile elektrik üretim tesisi veya şirketlerinin özelleştirilmesi kapsamında 21 Aralık 2010'a kadar yapılacak devir, birleşme, bölünme, kısmi bölünme işlemleriyle ilgili ortaya çıkan kazançlar, kurumlar vergisinden müstesna olacaktır.

Bu işlemler nedeniyle zarar oluşması halinde, bu zarar kurum kazancının tespitinde dikkate alınmayacak. Yapılan bölünme işlemleri Kurumlar Vergisi Kanunu kapsamında yapılan bölünme işlemi olarak kabul edilecektir. Bu madde kapsamında yapılacak teslim ve hizmetler de katma değer vergisinden müstesna olacaktır.

Fiyat Eşitleme...

Düzenlemeye tabi tarifeler üzerinden elektrik enerjisi satın alan tüketicileri, dağıtım bölgeleri arası maliyet farklılıkları nedeniyle oluşan fiyat farklılıklarından kısmen veya tamamen koruyacak geçici bir "fiyat eşitleme mekanizması" uygulanacak. Fiyat eşitleme mekanizmasına ilişkin usul ve esaslar ile Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketi ve perakende satış lisansı sahibi dağıtım şirketlerinin bu uygulamaya ilişkin görev ve yükümlülükleri, Bakanlık ile Hazine Müsteşarlığının görüşleri alınmak suretiyle Kurul tarafından 60 gün içinde çıkarılacak tebliğle düzenlenecektir.

Mekanizmanın uygulanacağı geçiş dönemi 31 Aralık 2010 tarihinde sona erecektir. Bu süre için, TEDAŞ tarafından yapılan tarife tekliflerinde, ulusal tarife uygulamasının gerekleri esas alınacak ve teklif edildiği şekliyle Kurulca onaylanacaktır.

Bu dönemde, abone grupları arasında çapraz sübvansiyon uygulanacak. Bu çerçevede, TEDAŞ tarafından ilk uygulama dönemini kapsayacak şekilde Kurum'a yapılan tarife önerisinde, abone grupları için uygulanacak çapraz sübvansiyona da yer verilecek. Kurul onaylı bu tarifeler ile çapraz sübvansiyon, ancak Bakanlar Kurulu kararı çerçevesinde yapılacak öneriyle değiştirilebilecektir.

Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketi, Elektrik Üretim Anonim Şirketi, perakende satış lisansı sahibi dağıtım şirketleri, Elektrik Üretim Anonim Şirketinin yeniden yapılandırılmasıyla oluşan gruplar veya kamu üretim şirketleri arasında, süresi 5 yılı aşmamak kaydıyla enerji alım-satımına ilişkin geçiş dönemi anlaşmaları imzalanacak, söz konusu anlaşmalara ilişkin hak ve yükümlülükler, üretim ve dağıtım varlıklarının özelleştirilmesine paralel olarak lisans sahiplerine ait olacaktır.

Getirilen bir başka önemli konu ise ‘dağıtım bölgesi deneyimi’ ve ‘bölgedeki öz sermaye kadar sermaye şartı’ konulması. Bu yüzden Türk yatırımcılar her koşulda yabancılarla ortaklık kurmak zorunda kalacak. Yabancı şirketlerden danışmanlık hizmeti almayan veya yönetim sözleşmesi imzalamayan Türk firmaları ihaleye giremeyecektir. Dolayısıyla ihalelere girmek isteyen yerli firmalar, ‘yeterlilik’ alabilmek için yabancılarla konsorsiyum kurmak zorunda kalacaktır.

Yıl sonuna kadar ihaleye çıkılması öngörülen 7 bölge toplam elektriğin % 80’ini tüketmektedir. Basında yer aldığı ve şirketler tarafından yalanmadığına göre Doğan, Doğu ile Anadolu Grubu, Bedaş ve Ayedaş ihalelerine ortak girmeyi hedeflemekte ve bu çerçevede Trakya’da doğalgaz çevrim santrali bulunan Uni-Mar’la görüşükleri de bilinmektedir.

Yine basında yer aldığı ve şirketler tarafından yalanmayan haberlere göre Beypazarı’nda (Çayırhan) kömür santrali bulunan Ciner Grubu’nun Ankara merkezli Başkent Dağıtım’la ilgilendiği haberi yer almıştır.

Hazırlık süresi 6 ay tahmin edilen ilk ihaleler kasım-aralık aylarına yetiştirilmeye çalışılacaktır.

Sakarya, Konya ve Ankara bölgelerinin ise kapsamı genişletildi. Buna göre Başkent Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi’nin sınırları içerisine; daha önce Karaelmas Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi bölgesinde yer alan Zonguldak, Bartın, Karabük, Çankırı ve Kastamonu illeri dahil edilecek. Sakarya Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi’nin sınırları içerisine; Kocaeli ili eklenecek. Meram Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi sınırları içerisine; Kırşehir, Nevşehir, Niğde ve Aksaray illeri dahil edilecektir.

Nükleer Enerji;

Diğer alanlarda ne kadar tasarruf sağlanırsa sağlansın Türkiye'nin hızlı büyüyen ekonomisinin enerji açığını kapatmak ve dışa bağımlılığı kabul edilebilir bir düzeye çekebilmek için nükleer enerji gerekmektedir.

Şu ana kadar iki ihaleyi iptal eden Türkiye'nin en az 5 nükleer santral yapacağı belirtilmektedir. Her santral 3 milyar dolara mal olurken ,maliyetin yüksekliği ve risklerin yüksekliği nedeniyle bu tür çalışmalar genellikle devlet eliyle yapılmaktadır. Türkiye'nin nükleer enerji planları şimdiden Fransız, Kanadalı, Alman ve Amerikan firmaların ilgisini çekmiş ve ihale için rekabet süreci başlamıştır.

Sinop'ta yapılması planlanan nükleer santral projesine ilgi gösteren 8 firma, önerilerini Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na göndermiştir. Özel sektör yatırımın kamu-özel sektör ortaklığı modeli ile yapılması fikrinde birleşirken, kamunun payının % 50'yi geçmemesi ve üretilecek elektrik için alım garantisi de talep etmiştir.

Nükleer santral projelerine ilgi gösteren firmalar ise **Sabancı, Zorlu, Enka, Çalık, Gama, Akkök, Ak Enerji, Alarko, Tekfen, Doğuş, Güriş, Nurol, Habaşur.**

Toplam 5 bin megavat kurulu güçte olması planlanan santrallara ilişkin görüş gönderen ve ismi açıklanmayan 8 firma, doğalgazdan üretilen elektriğe koyulan ÖTV'nin uranyumdan da alınabileceğine ilişkin kaygılarını dile getirmiştir.

Özel sektör, "Kamu desteği olmadan nükleer santral yatırımı yapamayız" derken, Elektrik Üretim A.Ş (EÜAŞ) çatısı altında kurulacak bir kamu şirketinin, hissesi yüzde 50'yi geçmeyecek şekilde yatırıma ortak olması talep edilmiştir.

Firmalardan kamu ortaklığının % 35-40 oranında olmasına yönelik farklı öneriler gündeme gelmiştir.Daha önce Hazine garantisine yönelik önerileri Babacan tarafından reddedilen özel sektör, Hazine'nin dış krediler için garantör olması talebinden vazgeçmiş bunun yerine üretilecek elektriğin alımına ilişkin iki alternatif sunmuştur.

Bu öneriler şöyle:

- * Nükleer santrallarda üretilecek elektriğin en az % 70'ini devlet satın almalı.
- * Elektrik dağıtım özelleştirmeleri sonucunda sektöre girecek firmalara dağıtacakları elektriğin % 10-20'sini nükleer santrallardan alma zorunluluğu getirilmeli.

Nükleer santralların yapılacağı yere ilişkin kaygıları olmadığını dile getiren firmaların kamu-özel sektör ortaklığına EPDK tarafından lisans verilebilmesi için gereken yasal düzenlemelerin bir an önce yapılması yönünde talepleri olmuştur.

ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ

Aslıhan Balaban, *Bölüm Müdürü*

Tel: (0212) 319 26 52
abalaban@infoyatirim.com

M.Baki Atılal, *Bölüm Müdür Yardımcısı*

Tel: (0212) 319 27 16
mbaki@infoyatirim.com

İnfo Yatırım A.Ş.

Adres: Büyükdere Cd. No:20 Metrocity Karşısı Levent/İstanbul

Tel: (0212) 319 26 00
Faks: (0212) 324 84 26
iletisim@infoyatirim.com

SİRKECİ ŞUBE

Adres: Hüdavendigar Cd. Serdar Sk. Gökmenler Han No: 6 K:1

Sirkeci/İstanbul
Tel: (0212) 528 10 68
Faks: (0212) 527 02 57

YEŞİLYURT İRTİBAT BÜROSU

Adres: Sipahioğlu Cad.No:25 Yeşilyurt/İstanbul

Tel: (0212) 573 35 59
Faks: (0212) 662 95 45

Burada yer alan bilgiler **İnfo Yatırım A.Ş.** tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, herhangi bir yatırım aracının alım-satım önerisi yada getiri vaadi olarak yorumlanmamalıdır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir ve sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Burada yer alan fiyatlar, veriler ve bilgilerin tam ve doğru olduğu garanti edilemez; içerik, haber verilmeksizin değiştirilebilir. Tüm veriler, **İnfo Yatırım A.Ş.** tarafından güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan alınmıştır. Bu kaynakların kullanılması nedeni ile ortaya çıkabilecek hatalardan **İnfo Yatırım A.Ş.** sorumlu değildir.

